

Laura GAVALDÀ

Especialista en medicina preventiva i salut pública

«Els microbis no s'han fet resistents a la desinfecció»

Preservar i promoure la salut mitjançant activitats, polítiques i investigacions és la missió dels especialistes en medicina preventiva i salut pública, com Laura Gavalrà (Barcelona, 1966). Va considerar l'opció d'estudiar Història de l'Art abans d'inclinar-se per una altra disciplina amb la qual pogués contribuir més directament a donar servei a la societat. Gràcies a una professora de Biologia, a tercer de BUP, es va acabar decantant per la Facultat de Medicina. Va triar l'especialitat de més abast social i d'actuació més precoç. L'art de prevenir infeccions és el seu timó des de fa 20 anys. Avui aplica la seva experiència a l'Hospital de Bellvitge de Barcelona.

Carme
ESCALES

De microbis, bacteris, neteja i desinfecció tracten les tasques quotidianes de Laura Gavalrà, responsable dels programes d'Higiene Hospitalària i Prevenció d'Infeccions de l'Hospital Universitari de Bellvitge, conjuntament amb la infermera higienista. És especialista en tot el que no es veu. A la porta del seu despatx es pot llegir: «Higiene Hospitalària». Amb una mirada micro i macro, la seva tasca salva de malalties.

— **Quant de poder i quina poca visibilitat que té la seva especialitat. Presenti'ns l'especialitat de medicina preventiva i salut pública.**

— És una especialitat a la qual s'opta a través del MIR [examen per accedir a la formació d'especialistes]. Els metges d'aquesta especialitat ens dediquem a la prevenció de malalties, però no tant individualment, que es pot fer a les consultes, sinó en tota la població. Per això el nom oficial de l'especialitat

comprèn també la salut pública.

— **¿Hi ha, doncs, especialistes en medicina preventiva treballant a l'Administració pública?**

— Sí. De fet, jo seria un cas excepcional. Perquè, amb la meua formació, se sol treballar a l'Administració o en instituts d'investigació. Però jo ho faig en l'àmbit hospitalari. Vaig començar al Verge de la Cinta, a Tortosa, el 1994. Després vaig estar nou anys al Josep Trueta de Girona i des del 2005 estic al de Bellvitge.

— **O sigui, vostè, des de l'hospital, es col·loca unes ulleres globals, per contemplar tot l'àmbit de prevenció en qualsevol racó.**

— És una feina d'organitzar i planificar una part de les accions, dins de programes molt transversals, en els quals intervenen altres actors, però tots amb el mateix objectiu, que és prevenir les infeccions. Una part d'això la portem des del nostre Departament d'Higiene Hospitalària, amb els serveis de malalties infeccioses i microbiologia i les infermeres de prevenció i

control d'infeccions. Preparar plans de prevenció d'infeccions és una tasca en equip.

— **Tot i que en la prevenció hi intervenim tots.**

— Sí. La prevenció no és només potestat dels metges. Per exemple, un urbanista pot prevenir malalties en la construcció, preveient entorns saludables en els seus projectes. I un veterinari aplica els seus coneixements perquè els aliments siguin segurs i saludables. Els metges fem servir el coneixement mèdic també per prevenir. Perquè més val prevenir que curar: no per molt que ho hàgim sentit deixa de ser una veritat com una temple.

— **¿Quan neix el concepte de prevenció vinculat a la higiene i la desinfecció?**

— La història de la higiene és un corrent que es remunta al segle XIX, quan es descobreix la microbiologia. Llavors vam començar a clorar l'aigua, a netejar... En aquell moment va sorgir un gran moviment higienista i es va començar a veure la importància de

la neteja dels quiròfans, per exemple, de manera determinada. A inicis del segle XX aquest moviment va tenir molta importància.

— **¿Va decaure després?**

— Sí. Quan van aparèixer els antibiòtics, la societat es va relaxar una mica. Ara sembla que reviu la necessitat de fer més atenció a la higiene com a prevenció, per l'augment de la preocupació entorn dels bacteris resistents a la major part d'antibiòtics, els anomenats *superbacteris*.

— **Si no vencem els patògens dins de l'organisme, haurem de fer-ho fora.**

— Higiene i sanejament és un tàndem potent, una disciplina en el seu conjunt que en aquests moments es comença a valorar. Com menys microbis generem, menys microbis hi haurà també resistents als antibiòtics.

— **¿I quin és el nivell de la salut actual de la prevenció?**

— Crec que hem de promoure més la prevenció. I cada vegada més.

«Això que 'val més prevenir que curar' és una veritat com una catedral»

ABANS QUE RES, NETEJA.
Laura Gavalda, experta
en medicina preventiva
i salut pública.

Conscienciant la població i tots els professionals sobre els seus beneficis. En un moment tan candent sobre aquesta resistència dels microbis a certs medicaments, és bo saber que els microbis no s'han fet resistents a la desinfecció. I els equips d'R+D en les indústries que s'ocupen d'aquesta desinfecció estan aconseguint productes cada vegada més eficients i menys tòxics. Tot i que la higiene i el sanejament han de ser part del funcionament de tots els professionals, són part d'una actitud, s'han d'interioritzar.

— **¿Com és un pla de prevenció d'infeccions?**

— S'organitzen a l'entorn de tres grans focus. Un és la bioseguretat ambiental: prevenir infeccions des del mateix edifici i les instal·lacions, aplicant controls en canalitzacions d'aire i aigua perquè siguin els adequats. Durant les obres, establint protocols amb arquitectes i enginyers, especialistes en construccions hospitalàries, per aplicar mesures de prevenció de patògens davant la brutícia de

les feines brutes que generin. Un altre és la neteja i la desinfecció, la general, a través d'empreses subcontractades.

— **I la seva feina també l'han de supervisar, imagino.**

— Sí, controlem productes i procediments adequats, i la de tot l'equipament mèdic que és d'una complexitat enorme. Els auxiliars de clínica netegen i desinfecten cada aparell utilitzat per a proves, així com qualsevol estri d'intervenció directa amb pacients, tot l'equip clínic. El nostre tercer gran focus és la higiene de mans.

— **Una gran epidèmia de grip ens va acostumar a veure dispensadors desinfectants de mans en passadissos i habitacions d'hospital.**

— L'Organització Mundial de la Salut (OMS) va llançar una alerta per promoure la higiene de mans dins dels centres sanitaris. Se sap, per exemple, que els guants no són del tot impermeables, per tant, no supleixen el rentat de mans. S'han de rentar abans i després de posar-se els guants, amb aigua i sabó, per

«Quan van aparèixer els antibiòtics, la gent es va relaxar amb la higiene»

eliminar la brutícia. Els dispensadors de solucions hidroalcohòliques inclouen les visites dels pacients. Qualsevol que entra a l'habitació s'hauria de rentar bé les mans.

— **¿A casa també?**

— Rentar-nos les mans és el primer que hauríem de fer a l'arribar a casa, perquè venim d'espais que poden estar molt contaminats. Hem perdut el costum de fer-ho. És clar que és diferent d'un hospital, se suposa que a casa estem sans i tenim els nostres mecanismes per no adquirir les infeccions, però, especialment amb nens petits o persones que tot i que hagin sigut donades d'alta conservin algun catèter en la seva recuperació a casa, és necessari aplicar mesures més estrictes. Comptem amb equips d'experts que donen les instruccions de l'educació sanitària pertinent.

— **En les jornades científiques Vesismín Health sobre prevenció d'infeccions relacionades amb l'assistència sanitària, en les**

quals va participar recentment a Madrid, es van donar xifres: entre el 7% i el 10% dels pacients les contreen. ¿Per què costa tant encara aplicar mesures, simples o més transversals, si es demostra que contenen gran part de la solució?

— La prevenció costa molt d'entendre, d'interioritzar. Sembla que no t'acabes de creure que et pugui passar alguna cosa, per això és difícil invertir-hi temps i diners. Però soc optimista, perquè en l'actualitat hi ha molts professionals implicats en la prevenció.

— **¿I la gent normal què podem fer?**

— Ser meticulosos amb una bona higiene de mans i intentar ser respectuosos amb els circuits en un centre hospitalari: superfícies, el terra, el bany. En època de grip, per exemple, no és bo anar de visita a l'hospital, ja que pots traspasar-la als que estan més dèbils. I és igualment desaconsellable, evidentment, si parlem de qualsevol malaltia activa o infecciosa. La prevenció és responsabilitat de tothom. ≡